

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2018/153

Karar Sayısı : 2018/119

Karar Tarihi: 27/12/2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Erzurum 1. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 292. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanık hakkında ceza infaz kurumundan kaçma suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükmü

5237 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 292. maddesi şöyledir:

“Hükümlü veya tutuklunun kaçması

Madde 292- (1) Tutukeviden, ceza infaz kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Bu suçun, cebir veya tehdit kullanılarak işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun, silahlı olarak ya da birden çok tutuklu veya hükümlü tarafından birlikte işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir katına kadar artırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin veya kasten öldürme suçunun gerçekleşmesi ya da eşyaya zarar verilmesi durumunda, ayrıca bu suçlara ilişkin hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(5) Bu maddede yazılı hükümler, ceza infaz kurumu dışında çalıştırılan hükümlüler ile hapis cezası adli para cezasından çevrilmiş olanlar hakkında da uygulanır.

(6) (Mülga: 29/6/2005 – 5377/33 md.)”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 97. maddesi şöyledir:

“İzinden dönmeme, geç dönme

Madde 97- (1) İzinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanununun 292 nci ve izleyen maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

(2) İzin süresini iki gün veya daha az bir süre geçiren hükümlüler hakkında disiplin işlemi yapılır. İzinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmez.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in katılımlarıyla 6/12/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa’nın 152. maddesi ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesine göre Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 5237 sayılı Kanun’un 292. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptalini istemiştir. Söz konusu fıkra hükümlü ya da tutuklunun ceza infaz kurumundan, tutukeviden veya gözetimi altında bulunduğu sırada görevlilerin elinden kaçması hâlinde uygulanacak genel kuraldır.

4. Bakılmakta olan davadaki uyuşmazlık konusunu ise sanığın açık ceza infaz kurumunda hükümlü iken ceza infaz kurumundan kaçması oluşturmaktadır. Dolayısı ile tutukeviden veya gözetimi altında bulunduğu görevliler elinden kaçan tutuklu fiilinin cezalandırılması için açılmış bir dava bulunmamaktadır. Bu bakımdan fıkraya ilişkin esas incelemenin “...ceza infaz kurumundan...” ve “...hükümlü...” ibareleri ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

5. Açıklanan nedenlerle 5237 sayılı Kanun’un 292. maddesinin (1) numaralı fıkrasının esasına yönelik incelemenin “...ceza infaz kurumundan...” ve “...hükümlü...” ibareleri ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

6. Başvuru kararı ve ekleri Raportör Aydın AYGÜN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın ceza infaz kurumundan kaçma suçunu düzenlediği, bu suçun oluşabilmesi için ceza infaz kurumundan kaçtıktan sonra geçmesi gereken zorunlu bir sürenin bulunmadığı, 5275 sayılı Kanun'un 97. maddesinin itiraz konusu kurala atıf yaptığı ve itiraz konusu kural kapsamında ceza öngördüğü ancak 5275 sayılı Kanun'un 97. maddesindeki suçun oluşabilmesi için ceza infaz kurumundan izinli olarak ayrılan hükümlünün izin süresinin bitiminden itibaren en az iki günlük sürenin geçmesine rağmen dönmemesinin gerektiği, izin bitiminden itibaren iki günlük süre geçtikten sonra dönen hükümlü ile ceza infaz kurumundan firar eden hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunma yükümlülüğü bakımından eşit konumda oldukları hâlde firar fiili yönünden izinden dönmeme suçuna benzer şekilde iki günlük bir sürenin öngörülmemesinin eşitlik ilkesiyle çeliştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. 5237 sayılı Kanun'un 292. maddesinin (1) numaralı fıkrasında tutukeviden, ceza infaz kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlünün hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmektedir. İtiraz konusu kural, 5237 sayılı Kanun'un 292. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ceza infaz kurumundan..." ve "...hükümlü..." ibareleridir.

9 Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

10. Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, Anayasa'ya aykırı olmamak üzere ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimlerini gözönüne alan suç politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, izlediği suç politikası gereği bazı fiilleri ceza hukuku alanından çıkarabileceği gibi korudukları hukuki yararları ve neden olduğu sonuçları esas alarak bir takım suçları farklı yaptırımlara da tâbi kılabilir. Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindeliliğinin incelenmesi, anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır.

11. Bununla birlikte hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesi uyarınca düzenlemelerde öngörülen cezalar, insan onuruna aykırı olmamalı ve suçla yaptırım arasında bir ölçüüstüzlüğe yol açmamalıdır. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik*, başvuru olan önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, *gereklilik* başvuru olan önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, *orantılılık* ise başvuru olan önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da *ölçülülük ilkesi* gereğince makul bir denge bulunması zorunludur.

12. Anayasa Mahkemesi birçok kararında hangi fiillerin suç olarak düzenleneceği hususunun Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla suç politikasına ilişkin bir mesele olduğunu belirtmiştir. İtiraz konusu kuralın öngördüğü ceza yaptırımının, devletin adli yargı

fonksiyonlarını cezaların infazı ile ulaşılmak istenen amaçlar çerçevesinde yerine getirebilmesini, ceza infaz sisteminin etkin bir biçimde işlemlerini, suçların ve suçluların takibinin temin edilmesini sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucunun anılan amaçlara ulaşmak için hükümlünün kaçma fiiline hapis cezası öngörmesinin elverişsiz ve gereksiz olduğu söylenemez. Ayrıca kaçma fiilinin cebir ve tehditle ya da silahla gerçekleştirilmesi cezanın artırılmasına neden olan nitelikli hâller olarak düzenlenmiştir. Yine bu suç için hükümlünün ceza infaz kurumundan kaçtıktan sonra belirli bir süre içerisinde kendiliğinden teslim olması hâlinde cezanın indirilmesine imkân sağlayan etkin pişmanlık hükümlerine de yer verilmiştir. Bu bağlamda fiilin işleniş biçimine göre cezaların belirlendiği ve etkin pişmanlık hükümlerine de yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla kurala konu suç yönünden Kanunda bir bütün olarak ulaşılmak istenen amaç ve araç arasında makul bir denge gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında düzenlediği itiraz konusu kural ölçülülük ilkesine aykırı değildir.

13. İtiraz başvurusunda izin süresinin bitiminden itibaren iki günlük süre içerisinde ceza infaz kurumuna dönen hükümlüler ile ceza infaz kurumundan firar eden hükümlüler karşılaştırılmak suretiyle itiraz konusu kuralın eşitlik ilkesi ile çeliştiği ileri sürülmüştür.

14. Anayasa'nın 10. maddesinde "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*" denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

15. Kanun önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemleri değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir.

16. Ceza infaz kurumundan izin verilerek ayrılmasına müsaade edilen hükümlünün izinden süresi içerisinde dönmemesi ile firar eden hükümlünün hukuki statülerinin farklı olduğu açıktır. İzinden süresinde dönmeme fiilinin ihlal ettiği hukuki yarar ile ceza infaz kurumundan kaçma fiilinin ihlal ettiği hukuki yarar birbirinden farklıdır. Bu kapsamda kanun koyucunun izinden süresinde dönmemeyle ceza infaz kurumundan firar etme suçlarının maddi unsurlarını farklı olarak düzenlemesi eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 292. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ceza infaz kurumundan..." ve "...hükümlü..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 27/12/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ